

Aanvraag lectoraat voor de

Academie voor Theologie

van de Christelijke Hogeschool Ede

Informatie te verkrijgen bij:
drs. L. van Hoorn
dr. M.J. Paul

27 oktober 2005

Aanvraag lectoraat voor de Academie voor Theologie van de Christelijke Hogeschool Ede

A. Korte samenvatting

1. Het domein waarop de lector werkzaam is

De lector is verbonden aan de Academie voor Theologie (AvT) binnen de Christelijke Hogeschool Ede (CHE)¹. Het lectoraat is gericht op de discipline 'gemeenteopbouw' in de protestantse kerken, en daarbinnen speciaal op de transformatieprocessen ten aanzien van benodigde professionaliteit, herziening van de relatie tussen de professionele kern en de vrijwilligers in beleidsvoering, besluitvormings- en uitvoeringsstructuur. De diepgaande veranderingen in de kerken, de kennisverwerving daarover, de aard van de organisatie en de rol van professionals daarin, vereisen in toenemende mate een betere beleidsvoering. Door bestudering van dit domein kan de opleiding Godsdienst Pastoraal Werk (GPW) beter verankerd worden in de beroepspraktijk, waarin de afgestudeerden pro-actief moeten acteren.

2. Competentieprofiel en werving

De lector is een gepromoveerd theoloog met ervaring in gemeentewerk. Hij (m/v) is deskundig ten aanzien van de ontwikkelingen op het gebied van gemeenteopbouw in de laatste decennia. Ook is hij in staat met verschillende soorten partners in het werkveld (onderwijs, kerk en maatschappij) samen te werken en kent de markt vragen. Hij heeft onderzoekservaring en kan onderzoeksprojecten begeleiden. Tevens is hij innovatief en in staat de resultaten van het onderzoek te publiceren en te (helpen) implementeren in het onderwijs.

3. Werkplan van de kenniskring

Het onderzoek van het lectoraat en de kenniskring richt zich vooral op de hedendaagse en innovatieve praktijksituaties in kerken (landelijk) en gemeenten (plaatselijke afdelingen van die kerk). Die situaties worden vanuit allerlei disciplines doorlicht, met de bedoeling dat het werkveld handvatten krijgt ter verbetering, en dat de opleiding meer afgestemd wordt op de transformatie vraagstukken in het werkveld.

De producten zijn o.a. een duidelijk en/of differentieel beroepsprofiel van de kerkelijk werker met de bijbehorende competenties GPW, een werkbaar model van kerkelijke beleid- en besluitvormingsstructuren, een handboek voor HBO op het gebied van gemeenteopbouw en ontwikkeling, professionalisering van de docenten AvT (zowel naar het curriculum als in onderzoek), en professionalisering van de opleiding GPW. Tevens komen er advies- en consultancytrajecten en cursussen voor het werkveld.

---

¹ De Academie voor Theologie (in oprichting) omvat de opleiding Godsdienst Pastoraal Werk (GPW), de opleiding Leraar Godsdienst en Levensbeschouwing en het Instituut voor Gemeenteopbouw en Theologie (IGT).

4. De begroting

Baten		Lasten	
Trekkingsrecht SKO	€ 150.000	Lector, 0.5 fte, schaal 15 BBA	€ 45.000
Eigen bijdrage opleiding	€ 12.000	Bureaunkosten lector	€ 8.000
		Kenniskring 0.9 fte, schaal 12	€ 65.700
		Bureaunkosten kenniskring	€ 14.400
		Secretariële ondersteuning	€ 13.000
		Onderzoekskosten	€ 10.900
		Publiciteit	€ 5.000
	<u>€ 162.000</u>		<u>€ 162.000</u>

B. Lectoraat en kenniskring

B-1 Het kennis- of beroepsdomein waarop de lector werkzaam is

Domein

De opleiding GPW leidt professionele kerkelijke werkers op. De positie van deze werkers in de staf- en lijnfunctie is vaak nog onduidelijk in de praktijk (met name ten opzichte van het traditionele predikantschap), maar kan samenhangend beschreven worden in het kader van de discipline 'gemeenteopbouw'. Met 'gemeente' wordt in dit verband een plaatselijke kerk bedoeld. Transparantie en protocollen op dit gebied komen zowel de opleiding als het werkveld ten goede.

In de praktijk is er vaak een divergentie tussen de volgende componenten: de identiteit van de gemeente, de visie op de organisatie en het plan van aanpak (met onderscheid tussen professionals en vrijwilligers) in aansturing, uitvoering en terugkoppeling

Gemeenteopbouw is een onderdeel van de praktische theologie en bestudeert de relatie tussen normatieve (theologische) en sociaal-wetenschappelijke inzichten met het oog op het hedendaagse functioneren van christelijke gemeenten. Deze onderzoeksdiscipline is recent opgekomen vanwege de toenemende noodzaak om doelmatig en samenhangend bezig te zijn vanuit een beleidsmatige benadering die verbonden is met een visie op de kerk. Vernieuwde en differentiële visies op de kerk en de relatie tot de maatschappij versterken de noodzaak om doelmatig, samenhangend en transparant beleid te voeren, en deze discipline van gemeenteopbouw is daarvan een concrete uitwerking.

Toelichting op de keuze van het domein

Opleidingsdomein

a. Gemeenteopbouw is sterk interdisciplinair en verbindt allerlei deskundigheden en competenties die binnen de AvT aan de orde komen, zoals Oude Testament, Nieuwe Testament, kerkgeschiedenis, dogmatiek, kerkrecht, omgaan met macht en gezag, sociale en agogische vaardigheden, analyse van de cultuur.

b. Door de keuze van dit domein kan de opleiding GPW sterker verankerd worden in de huidige en vernieuwende beroepspraktijk (in- en uitstroomprofielen, afstudeerprojecten, onderzoeksvragen).

c. Gemeenteopbouw stelt in het huidige klimaat van verlies aan plausibiliteit van de kerken in de samenleving ook vragen aan klassieke posities ten aanzien van de traditionele gezagsstructuren. De reeds aanwezige en toekomstige veranderingen in het werkveld geven aanleiding de opleiding en toerusting van de studenten grondig te doordenken.

Beroepsdomein

d. De kerken maken grote veranderingen mee, zowel intern als in de relatie met de samenleving. Traditionele vormen van leiderschap voldoen niet altijd meer (inadequate structuren, conflicten, ontbinding arbeidsrelaties) en er is sprake van een zoeken naar nieuwe modellen van functioneren. In het kader van gemeenteopbouw worden factoren van groei en belemmering van gemeenten in kaart gebracht.

e. Al eeuwen zijn de predikanten de enige betaalde fulltime theologen in de kerken. In de afgelopen halve eeuw zijn steeds meer andere betaalde krachten met een theologische opleiding aangesteld, zoals evangelisten en (vooral) pastoraal werkers. Het aantal predikanten loopt terug, terwijl het aantal (goedkopere) medewerkers met een HBO-opleiding sterk toeneemt. In de meeste gevallen is er echter nog een onbevredigende kerkordelijke structuur en een onduidelijke positiebepaling (in staf en lijn) binnen de kerken en gemeenten. Dit heeft tot gevolg dat spanningen toenemen en medewerkers hun werk niet adequaat kunnen verrichten.

f. De kerken vormen de grootste vrijwilligersorganisaties in de Nederlandse samenleving. Ouderlingen, diakenen, leiders van verenigingen, jeugdwerkers, enz. zijn onmisbaar in een goed functionerende gemeente. Echter, de onderlinge relatie, het management en de gezagsverhoudingen zijn onderhevig aan veranderingen.

g. De aandacht in het overheidsbeleid voor de betekenis van vrijwilligerswerk en mantelzorg is groeiend. Maatschappelijke steunsystemen vormen belangrijke pijlers voor een goed functionerende samenleving. Adequate ondersteuning hiervan door professionele organisaties kunnen deze ontwikkeling ten goede komen. De kerken vormen belangrijke sociale netwerken waarin de kerkelijke werkers deze ondersteuning kunnen bieden. De mogelijkheden voor versterking van diaconale en pastorale mantelzorgprojecten vanuit kerken en gemeenten in het kader van de op handen zijnde Wet Maatschappelijke Ondersteuning kan worden onderzocht en in samenhang met de kerken worden ondersteund.

Cijfers

De protestantse kerken in Nederland omvatten ongeveer 3 miljoen leden. Hiervan zijn er 2,5 miljoen lid (al of niet actief) van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). De kleinere reformatorische / gereformeerde kerken en de evangelische gemeenten omvatten een half miljoen actieve leden.

Binnen de PKN zijn er 2800 predikantsplaatsen, maar de verwachting is dat dit aantal over 10 jaar gedaald zal zijn tot 1800.

Het aantal universitaire theologiestudenten dat predikant wil worden, is de laatste decennia flink gedaald, maar lijkt zich nu te stabiliseren. De aanmeldingen dit jaar variëren van 1 tot 45 per universitaire faculteit. Het aantal HBO-studenten theologie (GPW) stijgt daarentegen hard. In het studiejaar 2005-2006 kon alleen al de CHE 255 nieuwe studenten inschrijven voor deze studierichting. Dit onderzoek refereert aan deze doelgroep in het algemeen, en specifiek aan de orthodox-protestantse sector hiervan, die in totaal 1 tot 1,5 miljoen mensen omvat.

Onderwijsaanbod

De grote veranderingen in personele bezetting in diverse kerken raakt het beroepsperspectief van veel HBO-studenten en de toekomst van de opleidingen tot kerkelijk werker en predikant.

- a. Competentieverwerving over functies en kerntaken van gemeenteopbouw maakt reeds deel uit van de programmatische inrichting van de opleiding, maar dient uitgewerkt te worden. Rond de functiegebieden in kerk en gemeente worden specialisatieminoren ontwikkeld.
- b. Door onderzoek en samenwerking met het werkveld wordt de fundamentele verantwoording van de programmatische inrichting van de opleiding grondig versterkt. Deze verantwoording ontbreekt nog grotendeels, maar zal voor elke semesteropbouw en –inhoud opgesteld worden.
- c. Door het lectoraat kan een duidelijker omschrijving van de afstudeerspecialisaties gegeven worden.
- d. Er is een relatie met het onderwijsaanbod van veel docenten en met stage- en afstudeerprojecten van studenten. De bedoeling van het lectoraat is dat er een stimulerende werking is voor nieuwe stage- en afstudeerprojecten, zodat de wisselwerking met het werkveld toeneemt.
- e. De opleiding GPW is verbonden met het Instituut voor Gemeenteopbouw en Theologie (IGT; een transfer-activiteit van de CHE),² een dienstverlenend instituut voor de kerken. Om die dienstverlening op de arbeids- en kennismarkt te vergroten, is een betere doordenking nodig van de uitgangspunten, maar ook een betere wisselwerking met de behoeften van het werkveld.

---

² Vgl. <http://www.che.nl/igt>

- f. Er is aansluiting bij de Masterclass 'Kerkleiderschap', een initiatief van het Instituut voor Christelijk Leiderschap in Nederland (ICL) en de CHE, met name de transferunits IGT en Management & Media (M&M).
- g. Versterking van de opleiding GPW door het lectoraat heeft gunstige gevolgen voor de werkgelegenheid van de afgestudeerden en levert nieuwe impulsen voor het werkveld.

Samenwerking

- a. De afdeling GPW van de CHE en de Evangelisch Theologische Faculteit (ETF)³ in Leuven zijn een vijfjarig onderzoeksproject gestart met de titel 'Gemeenteopbouw en gezagsstructuren'. Dit onderzoek is gerelateerd aan het lectoraat en draagt er ook inhoudelijk aan bij. De wetenschappelijke kant van dit onderzoek vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de ETF, terwijl GPW meer de toegepaste kant behandelt. Door het lectoraat is een versterking van de bijdrage van GPW mogelijk. Het lectoraat behoudt echter zelfstandigheid ten opzichte van de ETF.
- b. Binnen de AvT is een breed scala van orthodox-protestantse richtingen vertegenwoordigd: zowel traditionele als evangelische kerken. Via de werkveldcommissie, die ook de AvT adviseert, is er blijvend overleg met het werkveld.
- c. Binnen het landelijk opleidingsoverleg HBO-theologie is er contact met andere opleidingen GPW in Nederland. Vandaaruit is een Project Validering Domeincompetenties gestart dat gericht is op het ontwikkelen van een beroepsprofiel en op het versterken van het civiel effect van de GPW-er.
- d. Er is samenwerking met de Protestantse Kerk in Nederland en de Evangelische Alliantie.

B-2 De aanleiding, het doel en de taken van het lectoraat

Aanleiding

De Projectgroep Kennistransfer van de CHE presenteerde in mei 2005 een visiedocument op de transformatie van de school naar een 'integraal opleidings-, advies- en onderzoeksinstituut'. De CHE wil namelijk landelijk bekend komen te staan als een christelijk kenniscentrum dat actief participeert in de regionale kennisinfrastructuur, maar daarvoor moet nog veel gebeuren. Het College van Bestuur van de CHE heeft dit visiedocument in september 2005 op hoofdlijnen overgenomen. Het lectoraat gemeenteopbouw zal daarin een voor de Hogeschool belangrijke trekkersrol vervullen. De lector zien wij daarbij vooral als aanjager van kennisontwikkeling én marktwerking. De veranderingen in de opbouw van professionele functies, beroepsgebonden problemen en inzet van vrijwilligers in het werkveld hebben tevens gevolgen voor het onderwijsaanbod binnen de opleiding GPW. Er is behoefte aan een verdere professionalisering van het onderwijscurriculum.

Doel

Het doel van het lectoraat is:

a. Onderzoek

- Interdisciplinair onderzoek op HBO-niveau met het doel de opleiding en het werkveld verder te helpen met een integrale visie op de genoemde problemen.
- Kennis van (kerk)historische gegroeide verhoudingen om op basis daarvan normatieve, pragmatische en cultuurbepaalde aspecten van gezagsverhoudingen binnen de kerken in kaart te brengen.

³ 'Evangelisch' in de Vlaamse context geeft de orthodox-protestantse richting aan, waartoe zowel 'evangelisch' als 'reformatorisch' behoren. Informatie over de ETF: zie <http://www.etf.edu>.

- Kennis van de huidige kerkelijke praktijksituaties in Nederland in orthodox-protestantse kring.
- Kennis en vaardigheid in het leiden van veranderingsprocessen binnen de kerken.

b. Onderwijs

- Versterken van het ontwikkelingsbeleid, innovatie en professionalisering.
- Versterking van de discipline gemeenteopbouw binnen de AvT.
- Invloed op en fundamentele onderbouwing van de opbouw van het programma in de bachelorfase van het onderwijs (vooral instroom- en uitstroomprofielen, vereiste competenties).
- Versterking van de afstudeerprojecten die te maken hebben met onderzoek en toepassing in kerk en gemeenten. Door het opzetten van een databank, waarin concrete vragen van het werkveld vermeld worden, kunnen vraag en aanbod beter op elkaar afgestemd worden.

c. Advies en kwaliteitsverbetering

- Docenten helpen om te groeien als adviseur, trainer/coach en onderzoeker.
- Het bieden van een goede handreiking aan het werkveld (de kerken) om afgestudeerde HBO-ers een volwaardige en verantwoorde plaats in te laten nemen, in overeenstemming met hun competenties.
- Versterking van het IGT (trainingen en consultatie).

Taken

- Vervullen van een brugfunctie tussen werkveld en HBO.
- Opleidings- en trainingsprogramma's voor docenten en studenten (professionalisering).
- Adviezen voor professionalisering van het gehele curriculum, met name vanuit de geformuleerde competenties.
- Begeleiding van stages en afstudeerprojecten.
- Geven van consultatie aan het werkveld, met name in de regio.
- Publicaties en cursussen.
- Analyse van exegetisch en hermeneutisch onderzoek naar passages in de Bijbel die normerend geacht zijn, of zijn geweest, bij het vaststellen van de vormgeving en besturing van gemeenten
- Analyse van het historisch onderzoek naar de manier waarop de protestantse kerken in Nederland deze normen in kerkorde en beleidsdocumenten vorm hebben gegeven, in het bijzonder in de periode na de Tweede Wereldoorlog.
- Onderzoek naar en analyse van de bestaande praktijken van leidinggeven in gemeenten (enquêtes, interviews).
- Beleidsaanbevelingen naar mogelijkheden van veranderingen in het werkveld ten aanzien van leidinggevende functies (voorbeelden in de praktijk: weerstanden, vereisten, verlangens).

B-3 De wijze waarop het lectoraat is ingebed in het beleid en de strategie van de hogeschool, de onderwijsorganisatie en het kennismanagement van de hogeschool en in de regionale of (inter)nationale kennisinfrastructuur

Strategie hogeschool

- a. Het lectoraat bevordert de relatie en de afstemming tussen werkveld en opleiding GPW, die beide veranderingen meemaken. Daarbij geeft het lectoraat aan de AvT een kwaliteitsimpuls om het werkveld beter van dienst te kunnen zijn, zowel in advisering als in de toelevering van competente afgestudeerden.
- b. Het lectoraat draagt bij aan de realisering van met name de strategische en kennisdoelen uit het Instellingsplan 2008 van de CHE, te weten: een kenniscentrum dat zijn expertise wil delen met anderen en ook zelf nieuwe kennis verwerft en ontwikkelt (nr. 4), een kweekvijver van kaderleden op HBO-niveau (nr. 5 en 19), een instelling met een landelijke markt (nr. 8), een stevige en actieve positie in een internationaal netwerk van verwante christelijke instellingen (nr. 9), elk jaar zijn er per afdeling publicaties en tweejaarlijks een congres (nr. 20), actief participeren in de regionale kennisstructuur (nr. 21), de transferafdeling streeft naar een omzet van 10% (nr. 23), het ontwikkelen, delen en toepassen van kennis door de medewerkers (nr. 24) en een trekkersrol in een netwerk van christelijk hoger onderwijs- en kennisorganisaties met verwante missies en/of doelstellingen (nr. 35).⁴
- c. Strategie van de opleiding: de werkgelegenheid voor de afgestudeerde GPW-ers is niet groot. Dit komt o.a. omdat in de traditionele ambtsvisie weinig ruimte is voor kerkelijk werkers. Het is belangrijk de ambten en gezagsstructuren te doordenken om zo de kerken te helpen bij het ontdekken van mogelijkheden om het zgn. middenkader een grotere plaats te geven. Uit het recente visitatierapport GPW blijkt dat het werkveld een grote stem heeft in de beoordeling van de wenselijkheid en noodzaak van de opleiding. De steun van het werkveld zal vermoedelijk toenemen wanneer de GPW-ers een erkende plaats innemen in de structuren van gemeenten, in plaats van slechts 'hulp van de dominee' te zijn.
- d. De programmacommissie GPW hanteert bij het opstellen van een nieuw curriculum en de daarin voorkomende specialisatieminors werkdefinities van de volgende functies: voorganger, gemeenteopbouwwerker, pastoraal werker, catecheet, missionair werker, diaconaal werker en jeugdwerker.⁵ Het is wenselijk dat de omschrijvingen die bepalend zijn voor de uitstroomprofielen, beter gedefinieerd worden. Het lectoraat kan hierin een belangrijke bijdrage leveren.
- e. Uitgaande van de uitstroomprofielen kunnen de instapeisen geformuleerd worden en de taak van de opleiding om de studenten adequaat op te leiden. Hier is zowel een directe als een indirecte invloed van het werkveld.
- f. Het lectoraat draagt bij aan de professionalisering van de docenten (theoretische doordenking, integratie disciplines, relatie met werkveld, onderzoeksbekwaamheid) met als gevolg een kwaliteitsverbetering van het onderwijs.
- g. Het IGT is een 'service-instituut' dat nu reeds kant en klare diensten verleent, maar op lange termijn is een grondige doordenking van allerlei vragen en samenhangen noodzakelijk. De concrete diensten dienen gedragen te worden door een doordachte visie op zowel de ecclesiologie (kerkleer) als het leiding geven.
- h. De Masterclass Kerkleiderschap van het ICL en de CHE (IGT en M&M) voorziet in een behoefte, maar ook hier is verdere doordenking dringend gewenst.

---

⁴ Voor het Instellingsplan: zie bijlage 1.

⁵ Zie bijlage 2.

Inbedding in regionale of (inter)nationale kennisinfrastructuur

- a. Er is een goede samenwerking met de Protestantse Kerk in Nederland (het Landelijk Dienstencentrum in Utrecht, Hydepark in Doorn) en het Regionale Dienstencentrum in Arnhem. De CHE is lid van de Evangelische Alliantie (EA), een organisatie waartoe vooral evangelische kerken behoren en ook veel parakerkelijke organisaties (jeugd-, evangelisatie-, zendingswerk, enz.). Het IGT geeft veel cursussen en maatwerk voor reformatorische en evangelische kerken in heel Nederland, veelal in de regio, al of niet in samenwerking met andere instellingen.
- b. Predikanten zullen in toenemende mate betrokken worden bij professionalisering, bijscholing en specialisatie. Binnen de PKN is hierover inmiddels een synodebesluit genomen. Diverse organisaties willen het IGT hierbij inschakelen.
- c. Internationaal: er is een intensief contact met de ETF in Leuven, o.a. in het gezamenlijke onderzoeksprogramma 'Gemeenteopbouw en Gezagsstructuren'.
- d. Er wordt met de ETF gewerkt aan de realisatie van een digitale leeromgeving, de zogenaamde 'Netwerkopleiding'. Daarin wordt een integraal tweetalig programma ontwikkeld op basis van zowel de HBO- als de WO-Bachelor & Masterprogramma's. In eerste instantie is deze opleiding gericht op het Nederlandse taalgebied, maar er is internationaal ook veel belangstelling voor (m.n. vanuit Zuid-Afrika, Canada en India).

Conclusie: al deze contacten geven een goede inbedding aan. Gezien de gemeenschappelijke belangen kunnen deze contacten bijdragen aan het lectoraat en hier ook van profiteren.

B-4 Indicatoren

a. doorwerking in een aanpassing van curricula, professionalisering van docenten of verandering van opleidingsstructuren.

- Gemeenteopbouw is sterk in opkomst en heeft raakvlakken met bijna alle programmaonderdelen van GPW. Omdat het curriculum van GPW opnieuw doordacht wordt, met name vanuit de vereisten van het werkveld, zal er vanuit het lectoraat een directe invloed zijn op de opbouw en inhoud van het curriculum (o.a. de instapvereisten en de afstudeerprofielen)
- Binnen de AvT zijn er zogenaamde functiewerkgroepen die met professionals uit het werkveld programma's voor opleiding en werkveld ontwikkelen. Het lectoraat ondersteunt in het bijzonder de uitwerking van de afstudeerprofielen 'voorganger', 'missie' en 'gemeenteopbouw', inclusief de bijbehorende minor.⁶
- In het nieuwe curriculum is de wetenschappelijke verankering een van de acht beroepscompetenties. Deze verankering heeft een plaats in alle acht de semesters van de opleiding.⁷ Het lectoraat is de docenten hierbij behulpzaam door o.a. regelmatig overleg met ontwikkelgroepen, feedback en programmabeschrijvingen.
- De professionalisering van de docenten wordt bevorderd via de kenniskring en bijscholing.

b. inhoudelijke relatie met soortgelijke verbanden van docenten bij instellingen van hoger onderwijs en onderzoek in Nederland en over de landsgrens

- Relatie: er is een uitstekende samenwerking met de ETF te Leuven en in dat kader zijn reeds afspraken gemaakt voor een vijfjarig onderzoekstraject, waarbij zowel praktische als theoretische zaken aan de orde komen.
- Met de andere GPW-opleidingen is regelmatig afstemmingsoverleg in het kader van de Samenwerkende Theologische Hogescholen (STH).

---

⁶ Zie bijlage 2.

⁷ Zie bijlage 3.

c. inhoudelijke relatie met bedrijven of instellingen in de regio of daarbuiten

- Er zijn in het bijzonder relaties met de Protestantse Kerk in Nederland en de Evangelische Alliantie. Doelstelling is dat ook de meer incidentele relaties met andere kerken en gemeenten zullen worden verdiept en uitgebreid.
- In totaal worden zo'n 30 kerkelijke organen en organisaties betrokken bij de ontwikkeling van de opleiding.

d. aantoonbare vergroting van de inspanningen op het gebied van kennisoverdracht gericht op het (georganiseerde) bedrijfsleven (kennispoort)

- Mede en vooral via het IGT wordt veel kennis overgedragen naar het werkveld in de vorm van toerusting en training. Het lectoraat zal dit versterken door het leveren van een duidelijke visie op gemeenteopbouw en door de brugfunctie tussen opleiding en werkveld. Door middel van advies en consultancy wordt ingegaan op vragen vanuit de markt.

e. substantiële stijging van de inkomsten uit contractactiviteiten en toegepast onderzoek in de periode 2001-2004

- De omzet van IGT (contractactiviteiten) bedraagt nu 8% van de omzet van de AvT. De verwachting is dat toenemende doordenking van gemeenteopbouw de kwaliteit van de dienstverlening zal bevorderen en dat op die wijze ingespeeld kan worden op de toenemende vraag uit de markt, met als gevolg dat de omzet toe zal nemen. Het streven is om tot 10% van de omzet te groeien, met uitzicht op doorgroei. De groei kan ook in immateriële zaken, in kennisuitwisseling en inzet van mensen gerealiseerd worden, omdat de matige financiële positie van de meeste kerken een veel verdere financiële groei afremt.

B-5. De beschrijving van de startsituatie

a. doorwerking in een aanpassing van curricula, professionalisering van docenten of verandering van opleidingsstructuren.

- Het vak gemeenteopbouw wordt gegeven binnen de opleiding GPW, maar er is nog te weinig samenhang met de andere disciplines.
- De consequenties van de veranderingsprocessen binnen de kerken zijn nog niet goed verwerkt in de opleiding.
- De ontwikkeling van een nieuw curriculum gebeurt grotendeels door de eigen docenten en vanuit hun eigen referentiekader; er is nog te weinig wisselwerking met het werkveld.
- De afstudeerprofielen zijn nog niet voldoende doordacht en afgestemd met het werkveld.
- De minoren moeten nog ontwikkeld worden.
- De docenten geven vanuit hun eigen kaders colleges, en zij proberen ook de nieuwe ontwikkelingen bij te houden, maar velen zijn nog onvoldoende in staat vanuit integrale concepten, zoals het competentieleren en de vereisten van het werkveld, hun plaats in de opleiding in te nemen.
- De docenten doen weinig aan praktisch onderzoek, en begeleiding daarin is wenselijk.

b. inhoudelijke relatie met soortgelijke verbanden van docenten bij instellingen van hoger onderwijs en onderzoek in Nederland en over de landsgrens

- Er wordt gewerkt aan inhoudelijke invulling van de aangegane contacten, die tot nu toe vooral formeel zijn.

c. inhoudelijke relatie met bedrijven of instellingen in de regio of daarbuiten

- Er is reeds een informele samenwerking met de Protestantse Kerk in Nederland en de Evangelische Alliantie, maar er is gevraagd of zij ook willen participeren in de kenniskring van het lectoraat.
- De aangegane contacten hebben inhoudelijk nog te weinig betekenis

d. aantoonbare vergroting van de inspanningen op het gebied van kennisoverdracht gericht op het (georganiseerde) bedrijfsleven (kennispoort).

- De kennisoverdracht is tot nu toe te incidenteel; er is behoefte aan een meer coherente benadering, zowel inhoudelijk als organisatorisch. Er kan nog te weinig worden ingegaan op meer structurele vragen vanuit het werkveld.

e. substantiële stijging van de inkomsten uit contractactiviteiten en toegepast onderzoek in de periode 2001-2004

- De omzet van IGT (contractactiviteiten) bedraagt nu 8% van de omzet van de AvT.

B-6. Het competentieprofiel van de lector en de daarmee samenhangende formatieve salarisschaal

De lector is een gepromoveerd theoloog met ervaring in gemeentewerk. Hij (m/v) is deskundig ten aanzien van de ontwikkelingen op het gebied van gemeenteopbouw in de laatste decennia, zowel in reformatorische als evangelische kringen, en heeft daarin een netwerk van contacten. Ook is hij in staat met verschillende soorten partners in onderwijs, kerk en maatschappij samen te werken. Hij weet wat de vragen zijn in het werkveld en is 'marktgevoelig'. Hij heeft onderzoekservaring en kan onderzoeksprojecten begeleiden. Hij is in staat om op een stimulerende wijze inhoudelijk en organisatorisch leiding te geven. Tevens is hij innovatief en in staat de resultaten van het onderzoek te publiceren en te (helpen) implementeren in het onderwijs.

De lector ontvangt een salaris overeenkomstig salarisschaal 15 BBRA.

Eisen aan leden van de kenniskring: zij zijn op deelterreinen deskundig, beschikken over onderzoekskwaliteiten (toepassingsgericht), hebben de bereidheid zich ten aanzien van onderzoek te laten ontwikkelen, staan in duidelijke verbinding met het werkveld, hebben ervaring ten aanzien van de professionalisering van de kerkelijke werkers en vertegenwoordigen een kerkelijke achterban. Tevens zijn zij bereid zich te houden aan de afgesproken evaluaties en procesvoortgang.

B-7. De wijze waarop de lector wordt geworven

De werving vindt zowel binnen als buiten de AvT plaats. Hierbij worden de afdeling Personeel en Organisatie van de CHE en een extern, onafhankelijke deskundigen ingeschakeld.

B-8. De omvang van de aanstelling van de lector

De aanstelling van de lector gebeurt voor 0,5 fte, waarnaast ook inschakeling als docent binnen de opleiding GPW mogelijk is.

Context en aansturing: de lector en de kenniskring leggen organisatorisch en inhoudelijk verantwoording af aan het management van de AvT.

B-9. Het werkplan van de kenniskring

Jaar	Onderzoek	Producten
1	<p>a. Inventarisatie en analyse van de positie van de kerkelijk werkers in een kerkelijke context.</p> <p>b. Onderzoek naar beroepsprofielen van deze werkers in relatie tot professionalisering.</p> <p>c. Vergelijking van structuren van leidinggeven in kerk en andere organisaties.</p> <p>d. Leiderschapsaspecten. Onderzoek van gunstige en problematische situaties en een analyse van de factoren.</p> <p>e. Ontwikkelingen in gezagsstructuren in de loop der eeuwen en het extrapoleren van leermomenten voor vandaag.</p> <p>f. Onderzoek naar verschillende modellen van gemeenteopbouw (gekoppeld aan de ecclesiologie) in het bijzonder met betrekking tot het geven van leiding.</p> <p>g. Kenmerken van kerkelijke gezagsstructuren.</p>	<p>a. Een bijgesteld en nauwkeuriger onderzoeksprogramma</p> <p>b. Een duidelijk beroepsprofiel met de bijbehorende competenties GPW.</p> <p>c. Een overzicht van verschillen en overeenkomsten tussen gezagsstructuren in kerk en samenleving.</p> <p>d. Opzet van populair-wetenschappelijke boekenserie. Deel 1: gericht op de PKN.</p>
2	<p>a. Inventarisatie en analyse van de positie van leidinggevend (PKN, Reformatorisch, Evangelisch, man / vrouw, leeftijd, zowel in Nederland als Vlaanderen).</p> <p>b. Ontwikkelingen in de loop der eeuwen, maar met name de laatste halve eeuw (discussie in de Ned. Herv. Kerk rond 1951).</p> <p>c. Relatie met competenties GPW.</p> <p>d. Sociologische en historische aspecten van benaderingen van leiderschap in de kerken.</p>	<p>a. Beschrijving opkomst en ontwikkeling van functies in verhouding tot de traditionele ambten.</p> <p>b. Aanbevelingen voor het curriculum en de competenties van de Masterclass Kerkleiderschap</p> <p>c. Een databank voor onderzoeks- en afstudeerprojecten van studenten.</p> <p>d. Deel 2: gericht op evangelische gemeenten</p>
3	<p>a. Relatie tussen leidinggevend en gemeenteleden (traditie, context, weerstanden, uitdaging).</p> <p>b. Exegese relevante bijbelpassages en interpretatie in de loop van de geschiedenis, gekoppeld aan diverse richtingen binnen de doelgroep (normatieve elementen, hermeneutische vertolking)</p>	<p>De resultaten van het voorafgaande onderzoek en dat van dit jaar leiden tot:</p> <p>a. Een beschrijving van basisprincipes van kerkelijke gezagsstructuren.</p> <p>b. Een werkbaar model van kerkelijke gezagsstructuren in de 21^e eeuw.</p> <p>c. Deel 3: Een handboek voor HBO op het gebied van gemeenteopbouw (met zowel theoretische als praktische gedeeltes).</p>

	c. Onderzoek naar hedendaagse beleving van gezag.	d. Toerusting docenten AvT. e. Concrete aanbevelingen voor het curriculum van de opleiding GPW.
4	De kaders waar binnen het leiderschap functioneert: a. De cultuur van de kerkelijke gezagsstructuren (sociaal economisch, cultureel, ontwikkelingsstadia van de kerk). b. Spiritueel en moreel handelen van leiders. c. De relaties tussen type leiding en gemeentegroei.	a. Relatie gezagsstructuren kerk in culturele context: intern (met kerkelijke variabelen) en extern (samenleving). b. Concrete aanbevelingen aan het IGT. c. Deel 4: Een handleiding voor gemeenten hoe men gemeenteopbouw gestalte kan geven (relatie met ecclesiologie en uitgewerkte voorbeelden). d. Adviestrajecten, cursussen en trainingen voor het werkveld.

Binnen de kenniskring worden de taken verdeeld (mede afhankelijk van de deskundigheden van de benoemden), maar er is regelmatig overleg van alle medewerkers om de onderzoeken op elkaar af te stemmen. De lector en de leden van de kenniskring hebben contact met docenten en studenten, waarbij behoeften en producten uitgewisseld worden (o.a. in een projectenbank).

Door de verwevenheid van het lectoraat en de kenniskring met de opleiding, het IGT en het werkveld is er een directe interactie die van invloed is op de producten. In ieder geval zullen er regelmatig opleidings- en trainingsbijeenkomsten zijn om de verworvenheden te implementeren, zodat ook het professionele niveau van de docenten bevorderd wordt.

Ook zal er regelmatig overleg zijn met het werkveld en zullen de producten op seminars e.d. besproken worden. Er wordt een jaarlijkse studiedag georganiseerd.

B-10. Het aantal personen en hun kwaliteiten werkzaam in de kenniskring

De kenniskring bestaat uit:

- Prof.dr. P. Boersema, hoogleraar ETF te Leuven (0,1 fte).
  - Twee docenten gemeenteopbouw van GPW, waarbij zowel de reformatorische als de evangelische richting vertegenwoordigd zijn (ieder 0,4 fte). Zij dienen toepassingsgerichte onderzoekers en/of onderwijsontwikkelaars te zijn. Zij worden geworven via een sollicitatieprocedure. De benoeming is steeds voor een jaar, met de mogelijkheid van verlenging tot vier jaar, afhankelijk van evaluatie.
- Totaal: 0,9 fte op salarisschaal 12.

De mogelijkheden voor vergroting van de kenniskring met werkvelddeskundigen worden onderzocht en uitgevoerd als aanvullende fondsen uit kerken en gemeenten of van derden beschikbaar komen.

Tevens is er een adviesraad waarin zitting hebben:

- de manager van het IGT.
- de voorzitters van de functiewerkgroepen van de AvT (zie bijlage 2)
- een afvaardiging van de werkveldcommissie AvT (waarin o.a. de PKN en de EA vertegenwoordigd zijn). Aan beide instellingen zal gevraagd worden of zij - vanwege het belang dat zij bij dit lectoraat hebben – bereid zijn een aanstelling in de kenniskring financieel mogelijk te maken.

- Dr. J.H. Hegeman, deskundige op het gebied van leiderschap in het algemeen, verbonden aan de CHE (onderzoeker, filosoof, auteur).
- Een (externe) vertegenwoordiger van de Vereniging van Kerkelijk Werkers.

B-11. De begroting van het lectoraat en de kenniskring

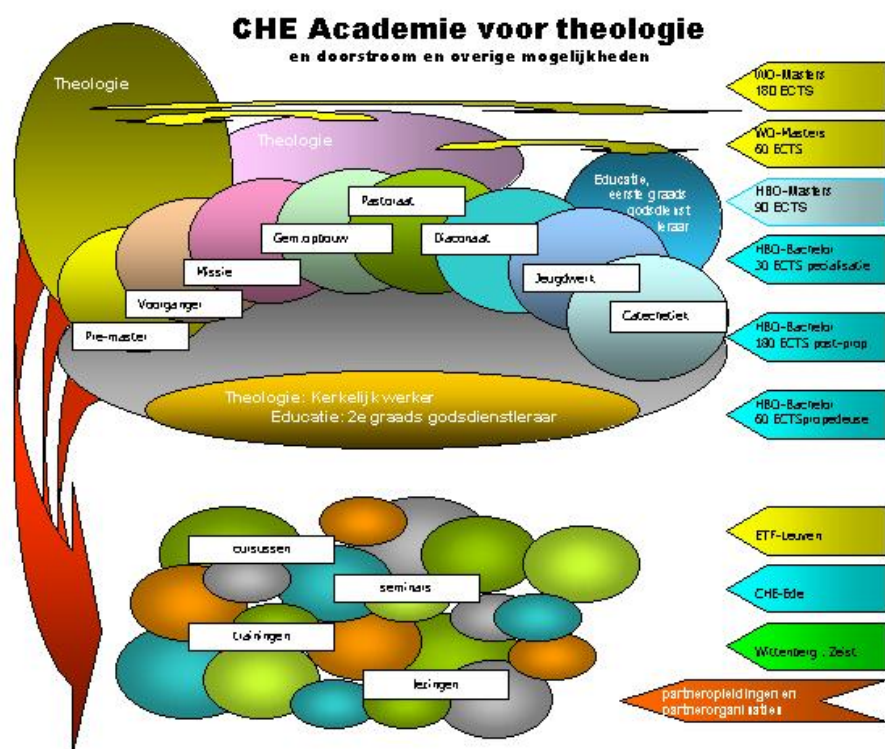
Begroting			
Baten		Lasten	
Trekkingsrecht SKO	€ 150.000	Lector, 0.5 fte, schaal 15 BBA	€ 45.000
Eigen bijdrage opleiding	€ 12.000	Bureaucosten lector	€ 8.000
		Kenniskring 0.9 fte, schaal 12	€ 65.700
		Bureaucosten kenniskring	€ 14.400
		Secretariële ondersteuning	€ 13.000
		Onderzoekskosten	€ 10.900
		Publiciteit	€ 5.000
	€ 162.000		€ 162.000

Het bedrijfsleven en het werkveld geven nog geen bijdrage. Aan PKN en EA zal een bijdrage gevraagd worden. Op den duur is het misschien mogelijk aanvullende gelden uit fondsen of private middelen te ontvangen

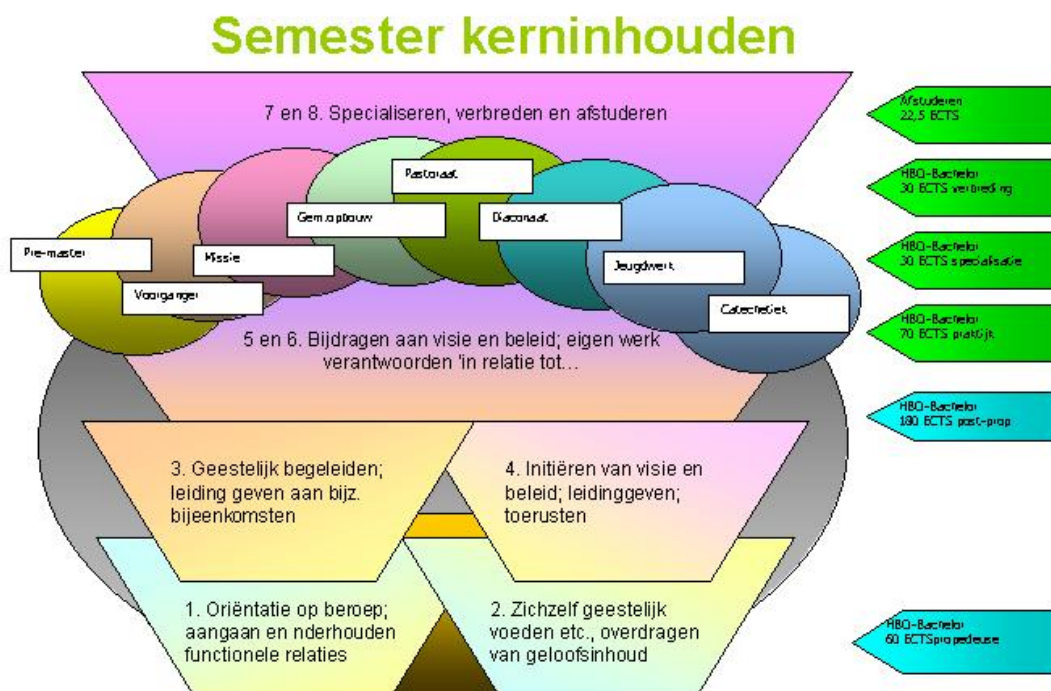
Bijlagen

1. Instellingsplan CHE 2008 (zie bijgevoegd document)
2. Projectenschema
3. Semester kerninhouden
4. Begrippenlijst

Bijlage 2: Projectenschema

Bijlage 3: Semester kerninhouden

Bijlage 4: Begrippenlijst

AvT: Academie voor Theologie (in oprichting) van de CHE omvat de opleiding Godsdienst Pastoraal Werk, de opleiding Leraar Godsdienst en Levensbeschouwing en het Instituut voor Gemeenteopbouw en Theologie.

CHE: Christelijke Hogeschool Ede

Diaconaal: betrekking hebbend op kerkelijke ondersteuning van financieel en materieel minder bedeelden zowel binnen als buiten de kerk.

Diaken: een vrijwilliger in dienst van de kerk om de diaconale taak te vervullen.

EA: Evangelische Alliantie, een Nederlandse organisatie waartoe vooral evangelische kerken behoren en ook veel bovenkerkelijke organisaties (jeugd-, evangelisatie-, zendingswerk, e.d.)

ETF: Evangelische Theologische Faculteit te Leuven.

Evangelisch: gericht op het Evangelie in de Bijbel. Soms in algemene zin gebruikt ter aanduiding van de orthodox-protestantse benadering binnen het Christendom (zoals bij EA en ETF), soms ook in beperktere zin als tegenovergesteld aan reformatorisch. In het laatste geval gaat het veelal om onafhankelijke plaatselijke gemeenten, terwijl de reformatorische kerken een invloedrijkere landelijke structuur kennen.

Evangelist: een medewerker van een kerk die in Nederland de boodschap van het Evangelie uitdraagt aan mensen buiten de kerk. Vgl. missionair werker.

Exegese: wetenschap die de uitleg van teksten beoefent.

Gemeente: een plaatselijke, christelijke gemeenschap, gewoonlijk als onderdeel van een landelijk kerkverband. Niet te verwarren met een burgerlijke gemeente.

Gemeenteopbouw: een discipline waarin samenhangend positieve en negatieve factoren in kaart worden gebracht die het functioneren en groeien van christelijke gemeenten bevorderen of belemmeren.

Hermeutiek: het onderzoek naar de vertolking van oude geloofsdocumenten naar deze tijd.

ICL: Het Instituut voor Christelijk Leiderschap in Nederland

IGT: Het Instituut voor Gemeenteopbouw en Theologie, een transferunit van de CHE

Kerk: een landelijke christelijke organisatie met plaatselijke afdelingen.

Kerkelijk werker: een afgestudeerde GPW-er die een betaalde aanstelling krijgt binnen een kerk of gemeente.

M&M: Managemente en Media, evenals IGT een transferunit van de CHE.

Missionair werker: een medewerker van een kerk die de boodschap van het Evangelie uitdraagt aan mensen buiten de kerk. Dit kan zowel in Nederland als in het buitenland.

Ouderling: een vrijwilliger in dienst van de kerk die leiding geeft aan een plaatselijke gemeente.

Pastoraal werker: een afgestudeerde GPW-er die een betaalde aanstelling krijgt binnen een gemeente, met name voor bezoekwerk en geestelijke hulpverlening.

PKN: De Protestantse Kerk in Nederland. De grootste protestantse kerk, voortgekomen uit een fusie van de Nederlands Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland, en de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden.

Praktische theologie: de wetenschap die zich richt op de praktische kant van de theologiebeoefening, met name in de relatie met gemeenteleden (communicatie, praktische activiteiten, bezoekwerk, enz.).

Predikant: een betaalde voorganger in een gemeente, met een academische opleiding.

Reformatorisch: zich richtend op de reformatie in de 16^e eeuw en de toen geformuleerde geloofsinzichten.

Voorganger: een leidinggevende in een gemeente. In evangelische kringen (onderscheiden van reformatorische kerken) hoeft dit geen academisch gevormde predikant te zijn.